

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

De enge man in de enge kluis *)

De profeet Jona

Over de profetie in de walvis heeft men zich overall, behalve in Ninevé, tot lachens toe vrolijk gemaakt.

De spot, waarmee men hem overladen heeft, schrikt ons niet af van het onderzoek zijner geschiedenis, ter verkrijging van een juiste, tot aanbidding der hemelse wijsheid stemmende opvatting van haar.

Geen poging hiertoe zal echter gelukken, tenzij wij vóór alles naspeuren, of er niet uit de tijd waarin, en de omstandigheden waaronder onze profeet optrad, enig licht op zijn historie valt. Zijn boek zelf deelt ons hieromtrent niets mee, en wisten wij derhalve niets meer van hem, dan wat wij er uit te weten komen, dan bleef ons slechts de klacht over: Jona verschijnt en Jona verdwijnt, een kommeet onder de vele sterren aan de hemel der profeten!

Gelukkig dat zijn boek ons de naam van zijn vader vermeldt; want dat helpt ons op het spoor.

Amitthai, zo heette deze; en nu zien wij dat er ook in het veertiende hoofdstuk van het Tweede Boek der Koningen (vs. 25) van een profeet, die Jona heette en zoon van Amitthai was, sprake is; en dat op beide plaatsen één en dezelfde persoon bedoeld wordt, valt niet te betwijfelen.

Het blijkt thans dat Jona tot de profeten van het rijk der tien stammen behoorde. Tevens zien wij dat hij van Gathhefer, en alzo uit de stam van Zebulon was (Joz. 19 : 13), die „aan de haven der zeeën woonde en aan de haven der schepen was, naar de zijde van Kilaart (Gen. 49 : 13), iets waaruit zich verklaart dat Jona juist over de zee vluchtte, wijl deze hem de naastbijgelegen uitweg aanbod. Hij leefde en profeteerde onder de regering van Jerobeam de Tweede (825-784 v. C.)¹⁾ de goddeloze, maar dappere koning, die, zonder gebed, enkel door het zwaard, het rijk van Ephraïm zijn oude grenzen terug gaf. Derhalve was hij tijdgenoot van Hoséa en Amos, de beide profeten, die evenals hij, binnen het gebied der tien stammen optraden.

* * *

Deze bijzonderheden zijn van het hoogste gewicht tot recht verstand van Jona's boek; want een geschrift kan slechts uit zijn tijd verklaard worden, en zij maken het ons mogelijk, van de omstandigheden, waaronder de profeet optrad, een voorstelling te vormen.

Het rijk van Ephraïm had destijds het hoogtepunt van zijn bloei bereikt; zijn grenzen waren wijder van omvang dan ooit. (2 Kon. 14 : 25). Echter geleek het op de oude, met groene klimop begroeide toren, waarvan de dichter Byron zingt:

Frisheid, groei en leven buiten,
Maar van binnen doods verval.

Hoséa en Amos hangen beiden een huive-

ringwekkend schone schilderij van 's volks diep verval op; men kan er uit zien, dat het rijk zijn val nabij is. Aan de hemel begon zich een onheilspellende onweerswolk te vormen; dat was Assur, straks de roede in Jehovah's hand, tot tuchtiging van het overspelig Samaria. Van Syrië, Israël's oude vijand, was het ergste niet te duchten; en had Damaskus zelf reden om te sidderen voor zijn geduchte nabuur te Ninevé, Assur toch was op weg om zich tot wereldmacht te verheffen. Zonder de naam te noemen, wees Amos dreigend met de vinger naar het land boven Damaskus, als naar het oord, waar zijn volk eens als balling wonen zou (Am. 5 vers 27); hij doelde op Assur.

Maar de staatkunde van het hof te Samaria dacht er anders over. Volgens Hoséa zocht men zich de vriendschap van de Assyriër te verzekeren. „Als Ephraïm zijn krankheid zag, zo toog hij tot Assur”, zegt hij (Hos. 5 : 14). 't Was vergeefse moeite. Assur zal zijn ziekte niet kunnen genezen” (Hos. 5 : 13), integendeel zal hij „Israël's koning” zijn, en zal het volk in Assur het onreine eten. (Hos. 11 : 13; 9 : 3).

Zo zal Israël zinken; Assur daarentegen wordt ten koste van Israël verhoogd.

* * *

Nu is de zending van Jona naar Ninevé en voor Assur en voor Israël van rechtstreeks, het gegeven ogenblik rakend belang.

God geeft Israël over aan Assur; maar eer Hij de roede in Zijn hand neemt, om er zijn volk mee te slaan, wil Hij ze laten gevoelen, dat zij niets meer dan werktuig is, bestuurd door Eén, die allen regeert. Zo legt ook de ruitser, voor hij met het paard ten strijde uitgaat, het een gebit in de mond, en doet het de kracht zijner reien voelen, om het te laten beseffen, dat er een is, die het berijdt.

Altijd is dit nodig; maar nooit meer dan thans. Immers moet Assur Israël, de knecht, het kind kastijden; en als nu de vader, ten einde zijn kind nog dieper te vernederen, zijn knecht gebruikt om het straf toe te dienen, dan eist zijn eer dat hij, ook om des kinds wille, bij de knecht het besef wa'kker houdt dat hij, ook waar hij doet wat des vaders is, toch niets meer is dan knecht. Licht zou Assur, op Samaria's puinhopen, zich anders, ten koste van Jehovah's eer, al te hoog verheffen. Niet zonder opzet wordt er juist een profeet, zo ongeschikt als Jona, toe gebruikt, om een wereldmonarchie in opkomst als een boeteling aan de voeten van Samaria's God te doen nedervallen; immers moet het blijken dat deze, enkel doordat Hij het wil, natien aan het wenen brengen kan.

* * *

Niet minder heeft God met Nineve's vernedering Israël's belang op het oog.

Allereerst dat van Israël's vromen. Ook zij zouden in het oordeel der ballingschap delen; want enerlei lot wedervaart de rechtvaardige en de zondaar. Hoe nodig was het hun dan niet te weten, dat God ook in het vreemde land, waar hun kinderen als ballingen

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF,
Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Dr. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Dr. H. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

wonen zouden, met onbeperkte macht regeerde! Daarvan gaf Jona's geschiedenis hun het bewijs. Op de stem van één zijner profeten beeft het volk hunner vijanden; 't is een teken dat hun God er mee doen kan wat Hem behaagt. Dat zij dan getroost zijn. Door onder Assurs sceppter te komen geraken zij niet buiten het beheer van hun God; want Jehovah is, Assur zelf erkent het, ook daar Heer.

Niet minder echter rekent deze geschiedenis met Israël's zondaren. Ninevé's bekering was één der laatste en dringendste roepstemmen: „Doet uwe boosheid van u weg”.

Deze roepstem is zo krachtig, omdat zij zo beschamend is. Immers roept Ninevé hier tot Samaria, de heiden tot de Jood, de laatste tot de eerste: bekeer u. Bij wie naar deze stem niet luisteren wilde, moest de gedachte, dat Ninevé zich bekeerd had, onheilspellende voorgevoelens wekken. Daardoor toch, dat het voor Jehovah had gebogen, was het Jehovah's gunst deelachtig geworden; en indien God alzo zelf de roede sterk maakte, met wat verpletterende kracht, zou zij dan straks niet nederkomen op de onbekeerden in Israël. Dat Samaria beve!

* * *

Maar de strekking van wat tussen Jona en Ninevé voorviel reikt nog veel verder dan tot de belangen van het ogenblik.

Men houde in het oog dat Israël zich van de volken afsluiten moest; het mocht, om zo te spreken, geen buitenlandse staatkunde hebben. Immers was Israël een theocratie; in plaats van een staat naast andere, gelijke staten te zijn, stond het, als volk van Jehovah, tegenover die allen, een enig verschijnsel, niet van deze wereld. Zijn hoogste staatkundige wijsheid bestond in het handhaven

¹⁾ Tegenwoordig noemt men als regeringsjaren 783-743 voor Christus — C. V.

van zijn afgeslotenheid; met de geschillen en de belangen der heidenen had het zich niet te bemoeien, en in de ure des gevaars mocht het niet bij volk tegen volk, maar alleen bij zijn God raad en steun zoeken.

De invoering van het koningschap had te dezen opzichte allengskens een verandering gebracht, die waarlijk geen verbetering mocht heten.

Vooraf in het rijk der tien stammen dat verder dan Juda van de theocratische instellingen vervreemd was, kon men dit bespeuren. Het hof had sinds lang geen zwaarigheid gemaakt, om, door vermaagschapping en bondgenootschap, het volk in gemeenschap en verwikkeling met de naburige machten te brengen. Dat was de vloek van het koningschap over Israël. Het besef van nationale zwakheid noopte er het volk toe, om zich op het gebied der buitenlandse staatkunde te begeven; want bij Jehovah zocht het zijn steun niet. Toen zich gelijktijdig eigenlijk gezegde wereldmachten begonnen te vormen, die de zelfstandigheid der kleinere staten bedreigden, zocht Israël, voor beiden bevreesd, bij de ene steun tegen de andere, zonder het met één van beiden te menen (Hos. 12 : 2). Zo stond het ten tijde van Jona tussen Assur en Egypte in, een lokaas voor beiden, tot het ten laatste, in het verlies van zijn onafhankelijkheid, de onzalige vrucht van zijn ongoddelijke en dubbelzinnige staatkunde inoogstte.

Straks, als Israël, ver van de graven der vaderen, onder het juk der heidenen, tot zich inkeert, zal het inzien hoe dwaas het is, dat 'n volk, welks God de Here is, met vrienden afhoereert. Dan zal het op zijn Jehovah vertrouwen. Uitnemend; maar ach!

* * *

Helaas, na uit de afgrond ter linkerhand opgeklimmen te zijn, zal het, door hoogmoed verblind, in de afgrond ter rechter zijde nederstorten.

Dit volk, welks aard zich door onuitroeibare neiging tot verlies van het evenwicht kenmerkt, zal het ene uiterste tot het andere overgaan. Heeft het zich vroeger met de volken vermengd, een vals wereldburgerschap nuldigende, thans door bitter lijden van die dwaasheid vrij geworden, zal het zich boven de volken verheffen, en zijn verkiezing alzo

opvatten, alsof het ten hunne koste deelgenoot zou zijn van het messiaanse heil.

Zulk een geest van zelfverheerlijking kon de val van het volk worden. Het is met Israëls bestemming in snijdende tegenspraak; want het volk is geroepen om voor alle geslachten des aardrijks ten zegen te zijn, en slechts tijdelijk van de volken afgezonderd, om voor deze bestemming geschikt gemaakt te worden.

Als voorbereiding tot haar vervulling breidt zich de gezichteinder der profetie uit, naarmate de betrekkingen van het volk tot de heidenen van rondom toenemen. De profetie neemt de omliggende volken in hem op, en kondigt Israël hun bekering aan. Later wordt Israël onder hen verstrooid, wel tot straf voor eigen dwaasheid, maar naar Gods alwijs bestuur tot fnuiking van de zelfzuchtige geest van afsluiting, die allicht uit 's volks eigendommelijke, ook in de ballingschap bewaard geblevene onderscheidenheid geboren worden kon.

Uit dit oogpunt bezien, treedt de betekenis van Jona's historie in een nieuw licht.

(wordt vervolgd)

* Een tijd geleden ontdekte ik een klein boekje geschreven door de bekende ds. Jan van Andel, de man die ik in de laatste maanden reeds meermalen in Opbouw noemde. Van Andel leefde van 1839—1910. Hij was een van de leidende figuren in het Gereformeerd kerkelijke leven uit de tweede helft der vorige eeuw. Buitengewoon begaafd was hij, een man die zichzelf had gevormd door een ononderbroken intensieve en diepgaande omgang met de Heilige Schrift. Wat hij aan schatten in Gods Woord ontdekte heeft Van Andel in een lange reeks, in literair-artistieke vorm gegoten geschriften gepubliceerd. Het boekje dat ik ontdekte is geloof ik geheel onbekend. Het is maar klein, tien bij zeven centimeter, en telt veertig bladzijdjes. Het bevat een Schriftstudie over de profetie Jona en werd — het jaar is niet aangegeven — uitgegeven bij P. J. Milborn te Nijmegen. Deze Schriftstudie is een prachtig staal van wat in de besten der Afgescheidenen leefde. Want het geeft een ongelofelijk scherpe analyse van de geestelijke hoogmoed en farizees hardheid die altijd de kerk tot de diepste afval leidt. En het predikt tegelijk op heerlijke wijze het wonder van Gods ondoorgrondelijke wijde barmhartigheid. Ik meende de lezers van Opbouw een dienst te doen het hier opnieuw te laten afdrucken. Het boekje wordt letterlijk weergegeven — alleen de spelling heb ik gemoderniseerd.

C.V.

De les der historie

Het uiteenvallen van de synode van Rotterdam is een vreemd en ontstellend gebeuren.

Geen wonder dat heel velen zich afvragen: hoe was dat mogelijk?

Om op deze vraag een antwoord te ontvangen heeft het zonder twijfel zijn nut ook met het oog op deze droeve geschiedenis te luisteren naar de les der historie. Het is vogens prof. Gerretson wel zo dat die les er een schijnt om vergeten te worden. Maar ze is daar niet minder ernstig en leerzaam om. We willen daarom de geschiedenis laten spreken in verband met wat er in Rotterdam gebeurde.

Het is namelijk zo, dat in de historie van de Gereformeerde Kerken nog eens zo iets is geschied als we nu beleven.

Dat gebeurde ruim honderd twintig jaar geleden, in 1843.

Het betrof een synode van de Afgescheiden Kerken. En wel in de donkerste periode uit de geschiedenis daarvan.

* * *

De Afgescheidenen waren zo goed begonnen.

Ze hadden de strijd aangeboden tegen de zonden van de oude Vaderlandse kerk. Ze hadden zich afgescheiden van het Hervorm-

de Synodale Genootschap en waren, zoals ze dat zelf graag zeiden, wedergekeerd tot de leer, de dienst en de tucht der vaderen.

Maar al gauw kwam er overal narigheid. Er ontstond allerlei ruzie en twist.

De Afgescheidenen begonnen elkaar te beschuldigen van afwijken van de belijdenis. Ze kregen grote ruzie over de kerkorde. De synode van 1837 had de oude Dordtse Kerkorde aan kant gezet en in een paar dagen een geheel nieuwe gefabriceerd! Zonder enige voorbereiding!

Nadat daardoor grote verdeeldheid en twist was ontstaan schaft de synode van 1840 dat nieuwe product weer af en voert opnieuw de oude Dordtse Kerkorde in. Maar toen werden de voorstanders van die nieuwe obstinaat!

Tegelijkertijd ontstaat nieuwe verwarring en twist vanwege het vragen van godsdienstvrijheid aan de koning. De Afgescheiden kerken konden die wel krijgen. Maar alleen op voorwaarde dat ze afstand deden van de naam en alle titels en rechten van de oude Geref. Kerken. Ze moesten zich bij de koning aandienen als een nieuwe kerk. Veel kerken vroegen deze vrijheid aan. Anderen beschouwden dat als verraad!

Bij dit alles kwam er nog strijd over de psalmberijming, over het ambtsgewaad, over

de wijze waarop onbestudeerde broeders werden toegelaten tot het ambt.

Alsof de ellende nog niet groot genoeg was braken er in verschillende plaatsen ernstige locale conflicten los. De gemeente van Amsterdam werd er hevig door geteisterd. En nadat Van Velzen op schandelijke wijze een aantal kerkeraadsleden had laten schorsen kwam er in deze kerk een scheur.

Prof. Bouwman schreef over de Afgescheidenen van deze tijd: „Er was wel eenheid des geloofs in Christus, eenheid in het Geref. belijden, maar het drijven van persoonlijke gevoelens, het gemis aan vertrouwen hield de rustige ontwikkeling van het kerkelijke leven tegen”.

* * *

In deze verwarde situatie kwamen op Woensdag 26 Juli 1843 drie en veertig afgevaardigden van de kerken in Amsterdam bijeen om een synode te houden.

De zachtmoedige ds. Gezelle Meerburg van Almkerk hield vóór de synode werd geconstitueerd een preek over Ps. 19 : 13-15 waarin hij met grote ernst de broeders aanmaande elkaar te verdragen in liefde en waarheid.

Ds. Brummelkamp stelde daarna voor een praeses en een scriba te kiezen. Maar ds. Van Velzen (zijn zwager) was van oordeel dat er eerst een onderzoek moest worden ingesteld naar de leer van de broeders! En hij stelde tegelijk de vraag of allen instemden met de kerkorde van Dordrecht.

Van Velzen was nota bene de man onder wiens leiding in 1837 de nieuwe kerkorde was gefabriceerd en ingevoerd en die allen die dat ding niet aanstonds van ganser harte wilden aanvaarden had bedreigd met de vloek van God.

Ten gevolge van deze opmerking van Van Velzen ontstond er in de vergadering grote verwarring en tweedracht. Er bleken drie „partijen” te zijn. Eén groep leden aanvaardde de Dordtse Kerkorde en wilde niet anders dan op de grondslag daarvan vergaderen. Een tweede groep was tegen de synode van 1840 en de Dordtse Kerkenorde die door deze weer was ingevoerd. Een derde groep wilde het deelnemen aan deze synode niet afhankelijk maken van het instemmen met een kerkorde. Zij wilde dat de synode daaromtrent na onderling beraad een beslissing zou nemen.

Hevige debatten over deze zaak volgden.

Maar men werd het niet eens.

De volgende dag stelde Brummelkamp aan alle broeders de vraag of zij alleen wilden vergaderen met hen die de synode van 1840 als wettig erkenden en de toen weer ingevoerde kerkorde aanvaardden.

Uit de gegeven antwoorden bleek dat drie en twintig broeders geen synode wilde houden dan alleen op de grondslag van de Dordtse Kerkorde. De overige twintig wilden in de gegeven situatie de aanvaarding van die kerkorde **niet** als voorwaarde aanvaarden voor het samen vergaderen.

De broeders gaven elkaar niets toe!

En het eind van de pijnlijke discussie was dat twintig broeders heengingen.

* * *

Maar dit was nog slechts het eerste bedrijf van het drama.

De overgebleven drie en twintig afgevaardigden constitueerden zich als synode.

Ds. Van Velzen werd praeses. En de vergadering ging aan het werk.

Het werd evenwel een trieste geschiedenis.

De behandeling van de punten van het agendum liep steeds weer hopeloos vast.

Over geen enkele kwestie kon men het eens worden.

Tenslotte werd er één voorstel met algemene stemmen aangenomen.

Het was een voorstel van de praeses om een eind aan de synode te maken, over het

gebeurde geen letter te publiceren en voorts maar net te doen of er geen synode gehouden was.

Het einde van de vergadering was nog het beste.

De broeders knielden namelijk gezamenlijk neer en verootmoedigden zich voor Gods troon over „de breuke der kerken”.

Zo was ook deze synode uiteengevallen!

* * *

Het is niet mijn bedoeling de diep en diep treurige toestand te schilderen die van al dat onderlinge wantrouwen, het elkaar verdacht maken, de wederzijdse verkettering en de uit dit alles voortvloeiende verwijdering het gevolg is geweest.

Het is een huiveringwekkende geschiedenis!

Duizenden verlieten in verdriet en moedeloosheid de pas vrijgemaakte kerken.

Tienduizenden werden weerhouden zich daarbij aan te sluiten.

Het is meermalen in de Hervormde kring opgemerkt dat als de Afscheiden kerken metterdaad kerk waren geweest, zij alle gereformeerden onder haar banier zouden hebben verenigd. Maar vanwege hun zonden en dwaasheden zijn zij voor velen een ergernis geworden op de weg der gehoorzaamheid.

Maar nog eens: daarover wil ik nu niet spreken.

Ik wil er alleen nog iets van vertellen hoe de mannen die direct of indirect bij al het onkerkelijke gedoe betrokken waren geweest later daarover hebben geoordeeld.

Zij hebben zich namelijk zeer diep geschaamd over de zonden hunner jeugd.

En ze hebben die publiek beleden.

* * *

Ik citeer eerst iets van Van Velzen.

Hij had een groot aandeel in de kerkverwoesting. Volgens prof. Bouwman was de jonge Van Velzen bij zijn optreden in de kerk „niet heel fijngevoelig in het kiezen van middelen en wegen... Die hem in de weg stonden moesten onschadelijk worden gemaakt.. hij was voorts onverzettelijk, doordrijvend, heerszuchtig”.

Deze Van Velzen riep op tachtigjarige leeftijd in zijn laatste rectorale oratie — het was in 1889 — uit:

„O, indien de Christenen, in plaats van hun tijd in nutteloze twisten te verspillen of om gevoelens te bestrijden, die op geen enkel geloofspunt, dat ons in de Schrift wordt voorgedragen, inbreuk te maken, de waarheid zochten in liefde te betrachten, hoe groot voordeel zouden zij zich doen. De Godsdienst zelf gelijk hem de Here duidelijk voorschrijft zou bij hen bevorderd worden. Zij zouden in de waarheden der Schrift indringen, graven als in goudmijnen; en steeds meer derzelve schoonheid te ontdekken, welke het meest verlichte verstand niet naar eis weet te vermelden”.

„Is het waarheidsliefde — zo vroeg hij — als de harten koud, en de hoofden warm gemaakt worden door het twisten? Vordert zij niet integendeel, dat men, bedaard en kalm de broeder aanhoort, gaarne van hem leren wil, en met zijn kundigheden en doorzicht zijn voordeel doe?”

„Geheel het mensdom ligt half dood aan onze voeten. En wat doen wij? Er wordt veel verschil onder de gelovigen vernomen. Zij kunnen niet als broeders samenwonen. Hun twisten is steeds voor de uitbreiding van het Christendom nadelig geweest. Waarom blijven de onbeschaafde volken afkerig van het Christendom? Waarom wordt er nog grove zonde op aarde gevonden?... Het is uwe schuld, o christelijke kerk! Waarheidsliefde en verdraagzaamheid ontbreken bij u”.

En aan het slot van zijn rede riep hij zijn hoorders toe: „O gelovigen geeft de broederhand aan allen, die met ons hetzelfde geloof

belijden; het geloof, dat wij weten overeenkomstig Gods Woord te zijn. Theologische School van Kampen, wees hierin ten voorbeeld! Laat bij u waarheidsliefde en verdraagzaamheid heersen! Maar er toe mede, dat de Christelijke kerk haar vol wasdom verkrijge, opdat zij in duidelijke betekenis, voor geheel de wereld zichtbaar worde, als de éne, heilige, algemene of katholieke Christelijke kerk. O bedenken wij allen: „Die in de liefde blijft, blijft in God en God in hem. God is liefde”

Zo sprak Van Velzen. Hij had de zonde der Afscheidenen zo scherp gezien.

Zij hebben zo verklaarde hij eens hun krachten grotendeels „verkwist” met het onderlinge strijden over alles en nog wat. Daardoor werden „de harten koud, de hoofden verhit”. „De eenvoudigen werden bevreesd, wantrouwend, verward. En terwijl de kerk schrikkelijk behoorde te wezen als slagorden met banieren kon men bijkans geen banieren meer onderkennen. De vijanden herstelden van hun schrik, en velen der vromen, die vroeger geneigd waren zich met ons te verenigen, werden weder verre van ons verwijderd. „Hieraan, heeft Jezus gezegd, zullen zij allen erkennen, dat gij mijn discipelen zijt, indien gij liefde hebt onder elkander”; en van de eerste christenen wordt verhaald, dat de heidenen zeiden: „ziet hoe lief zij elkaner hebben”! Maar nauwelijks was in geheel ons land de scheiding tot stand gekomen, of er werden zulke twisten vernomen, dat zij scheuring op scheuring ten gevolge hadden!”

* * *

Zo sprak Van Velzen.

En Brummelkamp — Van Velzen en hij hadden jarenlang zo bitter en fel tegenover elkaar gestaan — schreef toen hij ouder werd deze schuldbekentenis:

„De grootmachtige HEER, die zijn eer geen anderen geven kan, noch zijn lof den menskinderen, heeft nedergezien op de hoogmoed en waanwijsheid, waaraan wij ons hebben schuldig gemaakt in de behandeling zijner heilige zaak. Daar God ons klein gemaakt heeft, hebben wij ons verheven! Daar God ons onze schuld, de schuld onzer voorgangers, en vaders had doen zien, zijn wij begonnen, met daden te zeggen: wij zijn heiliger dan de anderen! Daar God ons verwaardigde voor zijn eer te staan, hebben wij voor eigen eer gestreden, en die met Gods eer verward! Daar God ons gesteld had om op zijn heil te wachten, hebben wij dat heil zelf willen doen uitspruiten! Thans heeft de Here ons geslagen, de Here heeft u gekastijd: het volk met de Leraars welke 't zich tot goden gemaakt had, de Leraars, met het volk waarop zij vertrouwd hadden”.

En aan deze zeer concrete schuldbelijdenis voegt hij deze aangrijpende bede toe: „Dank, o Here, Eeuwige dank en lof hebbe Uw Naam het gerommel Uwer ingewands voor deze kastijding. En eeuwige dank, dat Gij daarover pijn doet gevoelen. — Here, vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren! Here, vergeef en werk onze smeking om uws zelfs wil, om uws groten Naams wil, om de verdiensten uws lieven Zoons, om zijnentwil, die onze Herder, onze Verlosser, Heer en Koning is. Here, onze Here, hoor onze smeking! Ja, Gij zult horen, naar uw trouw, naar uw onwankelbare Verbondstrouw, amen, ja Amen!

Op zijn oude dag roept Brummelkamp het de jongere generatie toe: „Veel gebreken hebben zich bij ons geopenbaard... Onze gemeente heeft door eigen dwaasheid o zoveel schade geleden, en liep daardoor meer gevaar dan door de jammerlijke vervolging haar trof. — Wij erkennen openlijk onze schande en geven God dat gij u aan ons spiegelt en de klippen ontgaat waarop wij zijn gestrand”.

Zo spraken de leidslieden der Afscheide-

TE BERDE

In de Te Berde van vorige week heb ik de aandacht willen vestigen op drie eigenaardigheden van het gereformeerde leven uit de jaren twintig en dertig: de unieke plaats van de leider en de grote verering voor hem van het anti-revolutionaire volk; de uniformiteit van het levenspatroon; en de aggressiviteit in het optreden naar buiten en naar binnen.

Nu is het opvallend dat geen enkele groep mensen zozeer de erfgenamen genoemd kunnen worden van dit gereformeerde verleden als wij vrijgemaakten. Eigenlijk is dat vreemd. Want wij zijn als vrijgemaakten juist voortgekomen uit protest tégen de heersende opvattingen en het versterkte levenspatroon van de jaren voor de wereldoorlog. Het is een afzonderlijk onderzoek waard, hoe het komt dat wij de diepere grond van en de eigenlijke gebaren van vrijmaking hebben verloor. Geboren uit protest tegen de geest van die tijd, en tegen de structuur van die wereld, hebben wij na onze geboorte onmiddellijk weer gecapituleerd. En zo vertoont de vrijgemaakte wereld dezelfde kenmerken als de gereformeerde wereld van voor de oorlog: een sterk besloten gemeenschap, met een kleine geselecteerde top van leidinggevende figuren, en behept met een grote dosis aggressiviteit. De attributen zijn misschien wel veranderd, maar het patroon is hetzelfde gebleven.

Ook wij vrijgemaakten hebben onze leiders. De gedachten gaan dan automatisch terug naar wijlen Professor Schilder, die in onze kring de onbetwiste leidsman was. Hij werd algemeen als zodanig erkend, en genoot het gezag van een profeet. Onze kerken zijn wel eens Schilderkerken genoemd. Dat is niet juist, maar ook niet helemaal onjuist.

Want het feit, dat het kerkelijk conflict van 1944 zo'n grote omvang heeft aangenomen en heeft doorgewerkt op allerlei terrein des levens, zou onverklaarbaar zijn zonder de figuur van K. Schilder.

De positie die Schilder bekleedde in onze kring was uiteraard uniek. Na zijn sterven heeft niemand meer een dergelijke plaats kunnen innemen. Momenteel hebben wij dus in onze kerken geen uitgesproken leidersfiguur, vergelijkbaar met een Stoeds of een Schilder. Maar toch worden nog steeds de grote lijnen, waarlangs zich het kerkelijk, politiek en maatschappelijk leven van onze kring voortbeweegt, uitgestippeld door een zeer klein aantal personen.

Nu heb ik er volledig begrip voor dat in iedere gemeenschap, of het nu een voetbalclub is of een kerk, krachten werken, waardoor min of meer vanzelf bepaalde personen uit die gemeenschap leidinggevende posities gaan innemen. Dat een dergelijk proces ook in onze kerken is de gang is, is dus niet zo vreemd. Maar het is wel beangstigend, dat dit proces zover is voortgeschreden, dat in een gemeenschap van 100.000 zielen, zoals onze kerken tellen, de feitelijke macht in handen is geraakt van een aantal personen, dat op één hand is te tellen.

In de tweede plaats is er dan ook in onze kring die uniformiteit van het levenspatroon, die ook de gereformeerde wereld van voor de oorlog zo kende. De sterke beslotenheid van de eigen kring heeft men kunnen handhaven door iedere ontwikkeling daarbuiten af te schilderen als afval of als dwaling.

In de derde plaats treft men in onze kring voortdurend die kruisvaardersmentaliteit aan, de waardering van het „God wil het”, de overtuiging van het geweld, van de kracht. Het is onbegrijpelijk, dat een gemeenschap, die noodgedwongen is ontstaan vanwege de aggressiviteit en het fanatisme van een vorige generatie, nu haar eigen leden achtervolgt met wanbegrip, wantrouwen en zelfs met de vloek van de kerkelijke ban.

nen — er zouden nog meer van zulke getuigenissen te noemen zijn — toen zij op leeftijd waren gekomen.

Ze hadden elkaar vinnig bestreden, soms zelfs verdoemd. En ze hadden de kerk Gods verscheurd.

Nadat ze onherstelbare schade aan de zaak des Heren hadden toegebracht waren ze tot het inzicht gekomen dat ze dwaas hadden gehandeld.

Waren ze veranderd?

Enerzijds neen: mannen als Van Velzen en Brummelkamp dachten over de zaken van leer en kerkregering nog precies zo als vroeger.

Maar anderzijds waren ze toch weer wel, en zeer grondig veranderd. Want ze hadden leren inzien dat om de tussen hen bestaande verschillen de broederband niet mocht worden doorgesneden en dat daarom nog veel minder de kerkelijke gemeenschap mocht worden verbroken.

En zo waren ze weer tot elkaar gekomen.

En God heeft dat gezegd. Maar — de grote door hen aangerichte schade kon nooit meer worden goedge maakt.

De situatie in onze kerken lijkt nu in meer dan één opzicht op die van de Afscheiden Kerken voor ruim honderd jaar.

Wat zullen we nu doen?

De weg van het zich tegen elkaar afzetten, het elkaar verketteren, verdacht maken, schorsen enz. tot het bittere einde aflopen?

Of van ganser harte elkaar vasthouden, de gemeenschap bewaren, blijven geloven dat we ondanks alles in Christus één zijn om dan samen te zoeken wat de wil des Heren is voor alle levensding?

Wat de meerderheid van de synode deed is onbroederlijk, onkerkelijk. We zullen dat moeten blijven zeggen en herstel zoeken van wat daarin werd misgedaan.

Maar we zullen dat moeten doen op zulk een wijze dat we God gunst niet verspelen.

Paulus richtte zich tot de Korinthiërs die hem onnoemelijk veel verdriet hadden gedaan, ja, op het hart getrapt, een beroep op hen doende „bij de zachtmoedigheid en vriendelijkheid van Christus”. Hij verklaart zelfs dat hij voor hen zo nodig wel wil sterven (2 Kor. 10 : 1; 12 : 15).

En Petrus schrijft dat wij geroepen worden goed te doen en dan als het nodig is alle lijden dat daaruit voortvloeit te verdragen. Want Christus heeft ons met het oog op zo'n situatie een voorbeeld gegeven, opdat wij dan in zijn voetstappen zouden treden. Dit voorbeeld namelijk, dat als Hij gescholden werd niet terugschold en als Hij leed niet dreigde, maar het overgaf aan Hem die rechtvaardig oordeelt. (1 Petr. 2 : 21-23).

We zullen het niet moeten vergeten dat wij een goede zaak zó kunnen najagen dat God heel ons doen verfoeit.

We kunnen de zaaksgerechtigheid die we hebben en mogen vasthouden volkomen verspelen door een **persoonsongerechtigheid**.

We kunnen een overwinning zó, in zulk een gesteldheid en met zulke wapens, behalen dat we voor God een mordante nederlaag lijden.

Als Uzza de ark gaat opbrengen naar de plaats waar die hoort is dat een goed werk. Maar als hij zijn hand naar het heilige uitsteekt treft hem de vloek des Heren.

C. V.

Kerkelijk Leven

* * Bezinning

De synodale wagen is vastgelopen. Dat vraagt om bezinning. Geen zinnig wagenvoerder, die met zijn auto vastliep, zal verder gaan of trachten te gaan zonder de motor te hebben opgeslagen en de motor

aan een grondig onderzoek te hebben onderworpen.

Zo is het hier.

Waar liggen voor het conflict ter synode de diepste oorzaken?

Als die niet worden opgespoord zijn alle middeltjes tot genezing lapwerk en kwakzalverij. En de genezing zal navenant blijven.

* * Verootmoediging

Van verschillende zijden is aangedrongen op verootmoediging. We zouden niet gaarne het omgekeerde willen aanbevelen. Maar achten het bedenkelijk dat zulke oproepen nog nodig schijnen te zijn. Want het zou erg wezen, indien hetgeen ter synode gebeurde, ons nog niet verootmoedigd en vernederd had. Want de HEERE was en is in deze zaak kennelijk niet met ons. Hij heeft ons daarin vernederd en verslagen. En het zou bedenkelijk zijn als we nu nog zouden moeten zeggen: Laten we ons nu eens gaan verootmoedigen... Dan is er iets mis met onze spontane reactie.

* * Vernedering

In heel dit gebeuren vernedert ons de HEERE. Ons, die zo hoog van de toren blieden, dat wij de ware kerk in Nederland vertonen, waarbij ieder van wat staat of kwaliteit hij zij, schuldig is zich te voegen. Thans staan we — het is hard, maar het is beter dat onder ogen te zien dan ons tegen de feiten te verharderen — wij staan thans publiek te kijk. De HEERE vernedert ons. Daarvan wist Hanna in haar lofzang: „De HEERE doodt en doet herleven... Hij vernedert, ook verhoogt Hij”. I Sam. 2 : 6 en 7. Daarvan getuigde ook Maria, de moeder des Heren: „Hij heeft hoogmoedigen in de overlegging hunner harten verstrooid”. Lukas 2 : 51. En zelfs de heidense koning Nebukadnezar, die nadat de HEERE hem vernederd en verhoogd had, de God des hemels prees: „Nu roem, verhef en verheerlijk ik, Nebukadnezar, de Koning des hemels, wiens werken alle waarheid en wiens paden recht zijn, en die hen, die in hoogmoed wandelen, vermag te vernederen”. Daniël 4 : 37.

Vóór de val is het hart van de mens hoogmoedig, maar nederigheid gaat vóór de eer. Spreuken 18 : 12.

* * Het jukdragende stomme dier

Het zou bij ons allemaal van een ontzettende verblindende getuigen als we in de gegeven situatie niet opmerkten, dat „de HEERE van hierboven, die alle ding bestuurt” — de laatste woorden werden door de overleden synode-praeses ds. J. Vink zo eens ter synode aangehaald — ons in het gebeurde tegenkomt. Het kan gebeuren dat dat niet wordt opgemerkt. Dat zou te betreuren zijn. Maar het is meer geschied. De Engel des HEEREN trad eens Bileam in de weg. De man was blijkbaar zo in zijn eigen voornemens, plannen en ideeën verdiept, dat hij het niet opmerkte. Een ander bemerkte het wel: de ezelin op welke hij reed. Dat dier dorst niet verder. En nóg bemerkte de profeet niets. Ranselde er op los. Dóórzetten! „Maar het stomme lastdier, dat met mensensstem sprak, heeft de dwaasheid van de profeet verhinderd”. II Petrus 2 : 16.

Laat zulk een dwang voor óns niet nodig wezen!

* * Droefheid

De gang van zaken heeft ons — toch allen? — bedroefd.

Het is alleen maar de vraag: hoe? Omdat ónze plannen werden doorkruist? Dat zou nu echt „de droefheid der wereld”

Inhoud „Opbouw”

De enge man in de enge kluis	C. V.
De les der historie	C. V.
Te Berde	v. O.
Kerkelijk Leven	G. V.
Wat nu?	C. V.
Niet naar de Synode	C. V.
Te vroeg gegrepen triomf	C. Vonk
Antwoord aan het Geref. Gezinsbl.	C. V.
Om der consciëntie wil	R. H. B.
Persschouw	
Kerknieuws	

zijn! En dan ware voor de gevolgen te vrezende: die droefheid werkt de dood. II Cor. 7 vers 10. Die droefheid dringt alleen tot zelfhandhaving, dóórzetten met alle boze gevolgen. Maar als onze droefheid een droefheid overeenkomstig Gods wil is, omdat het gebeurde met zijn achtergronden en oorzaken smaad bracht over Gods Naam en schande over de kerken, die Hij ook in haar vrijmaking vergaderde, dan zal de zegen van deze droefheid niet uitblijven: zij „brengt een onberouwelijke omkeer tot heil”. II Cor. 7 : 10.

* * Onze kinderen

We mogen bij al deze dingen ook wel eens denken aan onze kinderen. Zij horen van deze dingen en begrijpen ze niet. Dat is van onze opgroeiende jeugd geen onverschilligheid. Maar we waren onlangs in de gelegenheid de reacties te beluisteren van een aantal meelevende jongeren. Hun reacties waren lang niet mals. We sparen ze onze lezers. Maar zóveel is wel duidelijk: de gang van zaken is weinig geschikt om hun liefde voor de vrijgemaakte kerken aan te wakkeren. Is het een wonder? Die opgroeiende jeugd, die toch al bekoord wordt door de oecumenistische geest van de tijd, verlangt naar een kerk in welke zij al de trekken van het Jeruzalem, dat bóven is, herkennen, van ONS ALLEER MOEDER. Haar zien ze in het geharrewar niet. Laten wij ouderen, eens denken aan het woord van de Here Jezus: „en verhindert hen niet”. Laten wij voor hen, ook voor onze rijpere, ook voor de studerende jeugd, geen hindernissen opwerpen, maar de ergernissen slechten. En voorzover het aan ons ligt, zorg dragen dat onze kinderen straks nog een echt KERKELIJK dak boven het hoofd hebben.

* * De aktualiteit van Psalm 42 + 43

Laten wij in deze situatie Psalm 42 + 43 lezen en herlezen. De dichter, een balling, heeft heimwee niet naar God, maar naar God in Zijn Huis. Dat was zijn verdriet: dat hij niet kon opgaan met de feestvierende menigte met jubelgeklank. In een oud psalmboek staat boven dit lied: „Bij gebrek aan toegang tot de openbare godsdienst”. Het is de psalm geweest van de bedroefden-omder-bijeenkomst-wil in alle eeuwen:

- als zij in tijden van verdrukking en vervolging geen kerk konden houden;
- als zij wegens ziekte of zwaarigheden niet ter kerk konden gaan;
- als de kerkdeuren wel openstonden, maar een dorre prediking de schapen stenen voor brood gaf of valse leer het evangelie van genade alleen, geloof alleen, Jezus alleen, had verdrongen;
- of als twist en wrok de gemeente verdeelde en verscheurde.

Dan waren zij bedroefd om der bijeenkomst wil. En baden:

Zend Uw licht en Uw waarheid,
— het ware, betrouwbare licht —
dat die mij leiden
en mij brengen naar Uw voorhoven.

Geef ons, bedroefden om der bijeenkomst wil, een kerk, waarin plaats is, niet voor het ongelooft, niet voor het bijgeloof, niet voor de haat, maar voor allen, die de Here Jezus Christus in onverderfelijkheid liefhebben, die de hals buigen onder het juk van Christus en waarin niemand verdrukt wordt, die de komst van de Here Jezus Christus liefheeft.

Kyrie, eleys!
Heer, erbarm U!

* * **Beloften voor de bedroefden-om-der-bijeenkomst-wil** *

Die lezen we in Zefanja 3 : 18-20. Aldus:

„Wie bedroefd zijn (omdat zij) ver (zijn) van de feestvergadering, zal Ik samenbren-

gen; zij behoren (Jeruzalem,) toch bij u. Als een last drukt de smaad op hen. Zie, Ik zal te dien tijde afrekenen met al uw verdrukken (dat behoeven wij zelf dus niet meer te doen), maar Ik zal het hinkende verlossen (niet de flinkerds!) en het verstrooide zal Ik verzamelen (waar zij ook zitten); Ik zal tot een lof en tot een naam stellen hen, wier schande was over de gehele aarde.

Te dien tijde zal Ik u doen komen (naar Sion), namelijk ten tijde dat Ik u verzamelen zal. Want Ik zal u stellen tot een naam en tot een lof onder alle volkeren der aarde, wanneer Ik voor uw (verbaasde) ogen u uit de gijzeling ontslaan, d.i. het schuldbeslag opheffen zal (om Christus wil), zegt de HEERE”.

G. Visee

Wij moeten de Here verwachten.
Wij mogen dat doen.

Dat is onze grote opdracht; dat is ook onze hoge voorrecht.

Wij mogen onze weg op de Here wentelen en op Hem vertrouwen in de wetenschap dat Hij alles goed maken zal.

Het is in een situatie als waarin wij ons thans bevinden één van tweeën: of we gaan zelf wat doen, zelf plannen, strategie beraamen, zelf de kerk restaureren en reformeren — of we verwachten de Here, tot dat Hij ons weer genadig is.

* * *

Neen, dat betekent niet dat we stil zitten!
Volstrekt niet.

Want het verwachten van de Here is, en zelfs vóór alles, het laten van de zonde, het vasthouden van de broeders met echte liefde, ook het neen-zeggen tegen alles wat in de kerken niet is naar de wil des Heren.

We moeten weigeren gemeenschap met de zonde te hebben. En daarom moeten we ook **neen** zeggen tegen tuchtmaatregelen die met een halve stem meerderheid werd genomen! We zeggen en blijven zeggen zoiets **mag** in de kerk des Heren niet gebeuren. Dat **moet** worden weggedaan.

En voorts moeten we in de kerk waarin God ons laat leven doen wat onze **roeping** is.

Met liefde in het hart jegens **alle** broeders. Die roeping is zeer verschillend. Een „gewoon” gemeentelid heeft een andere taak dan een ouderling of een dienaar des Woords. En weer een andere opdracht hebben zij die de nu wel zeer verantwoordelijke roeping ontvangen lid van een classicale of synodale vergadering te moeten zijn.

Maar als wij de Here verwachten en wij daarom geen gemeenschap willen hebben aan wat niet is naar zijn wil dan zal de Here ons leiden op zijn wegen.

En Hij zal ieder van zijn kinderen duidelijk maken wat zij hebben te doen.

Als wij de Here kennen in al onze wegen zal Hij, naar zijn belofte onze paden recht maken. (Spr. 3 : 6).

En uiteindelijk zal Hij ons het goede doen zien.

Misschien door de duisternis heen.

Maar we gaan dan toch onder de schaduw zijner hand het licht tegemoet

C. V.

Wat nu?

Wat nu?

Die vraag houdt ons allen bezig.

Maar, laten we dat niet vergeten, om deze vraag goed te kunnen stellen en het juiste antwoord daarop te kunnen horen en verstaan moeten we eerst onze nood en ellendigheid recht leren kennen.

Ja, **onze** nood en ellendigheid.

Niet die van een of andere groep, maar de nood van de **kerken** waartoe wij allen behoren.

Het komt er vooral op aan te **geloven** dat wij allen tot de kerk van onze Heer Jezus behoren, wij **allen**. En dat wij daarom **allen** betrokken zijn in **alles** wat in die kerk geschiedt en haar overkomt. Ook wat op de synode geschiedt is raakt ons allen. En niet minder dat waarvan het daar gebeurde niet meer dan één enkele verschrikkelijke openbaring was.

En ons aller nood en ellendigheid — dat is het gemis aan ware gemeenschap, het wantrouwen, het verdacht maken, de hardheid, de bitterheid, de kilheid welke telkens weer in onze kerken openbaar werden, die zijn ons **aller** nood en ellendigheid.

Wij hebben daardoor de Here veel smaadheid aangedaan.

Wij hebben daardoor hen die buiten zijn veel ergernis gegeven.

Wij hebben de gestalte van Jezus Christus niet laten zien in een wereld waarin de nood steeds hoger klimt.

Wij hebben niet een voorbeeld gegeven van wat de kracht van de opgestane Christus en de Heilige Geest in zondaren vermag.

Wat nu vóór alles nodig is dat is wij allen met de zonde, de schuld en de nood van onze kerken tot God gaan en die belijden. Onze grote zonde is dat wij niet **alle** broeders van ganser harte zo aanvaard hebben als Christus ons aanvaard heeft. De verschillen van inzicht welke er onder ons leven hadden nooit aanleiding mogen worden tot dit kwaad. En als ons hart recht had gestaan tegenover God en onze broeders zouden ze daartoe nooit aanleiding zijn geworden.

Neen, het gaat er nu niet om, het **mag** er nu niet om gaan dat een of andere „groep” gelijk krijgt. Dat „gelijk” krijgen met alles wat er aan vast zit is werelds gedoe. **Het gaat er alleen om dat onze kerken weer de gunst van onze God mogen ervaren, dat de toorn Gods niet langer op ons neerbrandt.**

De Here heeft ons vanwege onze zonden en dwaasheden tot een bespotting gemaakt voor onze naburen en vijanden. Dat is het erge.

* * *

En wat moeten wij nu doen?

Laten we goed weten dat ons in verband met deze vraag een dodelijk gevaarlijke verzoeking bedreigt.

Het is deze dat we gaan denken: Die en die, deze of die groep gaan de kerken kwaad doen, kapot maken. Maar daar zullen we voor oppassen! Daar zullen we bijtijds onze maatregelen tegen nemen. En we gaan de fronten aftasten en de wapens scherpen en de kanonnen in stelling brengen. We zullen alles op alles zetten om de invloed van die of die man of groep te breken.

Als we zo denken en handelen zijn we voluit werelds!

Dan hebben we voor God reeds een volkomen nederlaag geleden nog voor we met de uitvoering van onze plannen begonnen waren.

En wat nog veel erger is: zo wordt Gods toorn niet van ons afgewend. Want we komen dan niet toe aan het schreien om Gods genade. We zullen immers zelf wel orde op zaken stellen. In feite hebben we dan de Here niet nodig. Of ja, toch wel: als de helper bij de uitvoering van **onze** plannen!

Wat we dan wel moeten doen?

Dat horen we duidelijk in de Schrift.

Bijvoorbeeld in psalm 123.

Het is het opheffen van de ogen tot de Here, onze God die in de hemel is, totdat Hij ons genadig is!

Dat wil zeggen: we moeten niets „doen”.

Niet naar de synode

In de voorbije weken heeft men mij meermalen — niet uit de kring van de synode — opgewekt om naar de synode te gaan.

En men heeft mij ook wel gevraagd waarom ik er niet heen ging.

Ik wil daarover graag wat zeggen.

Aan de synode schreef ik bij de aanvang van haar zittingen dat mijn gezondheidstoestand mij niet toeliet de langdurige, inspannende synodezittingen — die naar het zich wel liet aanzien vele maanden zouden vullen — bij te wonen. In de eerste week van November kreeg ik bovendien een griepaanval die, ook al zou ik het hebben gewild, mij verhinderde naar Rotterdam te gaan.

Maar hiermee is niet alles gezegd.

Aan vorige synoden schreef ik dat het niet mijn bedoeling was de synode-vergaderingen regelmatig bij te wonen. Wel verklaarde ik mij van harte bereid om, wanneer de synode daar prijs op stelde ook mijn advies over een of andere zaak te vernemen — zoals uiteraard vanzelf spreekt — aan het verzoek van de synode om ter vergadering te komen, graag zou voldoen.

Indien zo iets zou gebeurd zijn zou ik liefst schriftelijk, maar desgewenst ook mondeling

advies hebben gegeven. Maar daarna, dus vóórdat de synode de zaak ging behandelen, zou ik weer zijn heengegaan. Of, indien ik was gebleven, zou ik toch niet aan de **behandeling** der zaak hebben deelgenomen.

De taak van een hoogleraar ter synode is immers het dienen van de synode met een **prae-advies**. Hoogleraren zijn niet méér dan prae-adviseurs. En een prae-advies is volgens Van Dale „een advies ter voorlichting van een college gegeven door één of meer personen, aangaande een zaak **voordat** die in dat college in behandeling komt”.

Aan de eigenlijke **behandeling** van de zaak zou ik niet deelnemen omdat dit de taak is van de **leden** der synode. Het komt er ook en vooral in de kerk op aan dat ieder blijft binnen de grenzen van zijn opdracht en roeping.

Het is mij voorts hoe langer hoe duidelijker geworden dat prof. Greijdanus gelijk had toen hij streed tegen de permanente aanwezigheid van de prae-adviserende hoogleraren ter synode. En vooral tegen hun medewerking aan de behandeling van de op het agendum voorkomende kwesties. Speciaal als het gaat over appelzaken.

Hoe is namelijk meestal de gang van zaken daarbij?

Als in een kerk moeilijkheden rijzen vraagt een kerkeraad al gauw advies van een hoogleraar. Meestal is het dan zo, dat de gehele behandeling van zo'n zaak door deze hoogleraar wordt geleid. Soms formuleert hij zelf de voorstellen welke door de kerkeraad later tot besluiten worden verheven.

Meestal is het voorts ook zo dat een hoogleraar in de gelegenheid is om de door hem geadviseerde en door de kerkeraad genomen beslissingen te verdedigen tegen allerlei kritiek. Hij kan dat goed doen omdat hij van de kwestie waar het om gaat door en door op de hoogte is.

Komt nu zo'n zaak ten gevolge van een appel op de generale synode en de hoogleraren werken volop mee aan de behandeling

van zo'n appel dan kan de betrokken hoogleraar opnieuw al zijn invloed laten gelden op de besluitvorming door de synode! En al weer heeft hij enorm veel voor op de synodale leden omdat hij de in geding zijnde kwestie door en door kent.

Maar deze gang van zaken is een **principiële belemmering voor een onpartijdige rechtspraak!**

En daarom niet toelaatbaar.

Het spreekt van zelf dat deze opmerkingen zich niet richten tegen een **persoon** maar alleen tegen het **systeem**.

Maar we willen toch ook niet vergeten dat de ellende van 1944 voor de volle honderd procent is te wijten aan de invloed der professoren op de synode!

C. V.

Te vroeg gegrepen triomf

Wederom is mij „de Reformatie” toegezonden. Die van 28 nov. j.l. Wederom toont prof. Kamphuis zich voorbarig. Thans gaat hij zelfs reeds op het door mij geschrevene in. Hoewel ik nog niet uitgesproken was. Dit is niet overeenkomstig journalistiek gebruik. En prof. Kamphuis werd toch echt niet gemarteld door een ellenlange serie artikelen + 2 vacantie-intermezzo's, gelijk mij dit afgelopen zomer overkwam, in het weekblad „de Reformatie”. Het was pas mijn tweede artikel. Toch schreef prof. Kamphuis maar vast. Zelfs over wat ik nog zeggen moest. Hiervan wist hij van te voren al: „Daar zal hij meer last van hebben dan wij”.

Ach, waarom nu eerst niet eens gewacht? En waarom zijn naaste „drift” verweten, die „bekoelen” moet, terwijl men geen enkele reden heeft zich over onjuiste persmanieren te beklagen? En terwijl men zelf ziedend is van toorn?

Gezien n.m.l. de overige inhoud van het bewuste nummer van „de Reformatie” kan ik de voorbarigheid van prof. Kamphuis wel begrijpen. Hij is geëxalteerd wegens „Delfshaven”. Daarom ga ik nu op allerlei andere rare dingen in zijn driestar maar niet in, b.v.

een publieke aanval op de belijdenis, waaraan ik mij zou hebben schuldig gemaakt; b.v. zijn vergelijking van iemand — wie? — met Mussolini, die zei de „Hellenen” weleens „de lendenen te zullen breken”; en b.v. een waarschuwing tegen „dictatoriaal gepraat”. Dat leg ik, voorlopig althans, naast me neer, gezien de exaltatie. En de huidige alteratie in onze kerken, waaraan ik nu eens echt geen schuld heb, al verwonder ik mij daarover niet. Zoiets moest komen, toen de één zich niet aan de kerkenordering hield en de ander wel. Die wind zaait, zal storm oogsten.

Maar ik had wel gewild dat prof. Kamphuis iets gehad had van de wijsheid van de koning Israëls, die tot Benhadad liet zeggen: „Wie zich aangordt, beroeme zich niet, als wie zich ontgordt” 1 Kon. 20 : 11. Toen de Dordtse synode geopend werd, heeft Ds. Lydius, predikant aldaar, over deze tekst een preek gehouden. Ik moge prof. Kamphuis hieraan herinneren. In het vervolg niet zo voorbarig zijn en zich geen triomf aanmatigen alvorens de ander gezegd heeft wat hij op zijn hart had.

C. Vonk

Antwoord aan het Geref. Gezinsblad

In een hoofdartikel reageert het Gereformeerd Gezinsblad op wat ik in het vorige nummer van Opbouw schreef over de wijze waarop dat blad „de kerkelijke moeilijkheden” onzer dagen belichtte.

In dat artikel van het Gezinsblad staat veel dat niet ter zake doet.

Uit wat het blad schreef is evenwel de kern dat er niets van waar is dat zoals ik schreef het Gezinsblad „suggereerde” dat de mannen die zich tegen de schorsing van ds. Van der Ziel verzetten het beeld van Tobia vertonen.

Ik wil nog eens op deze kwestie ingaan en daarbij de feiten laten spreken.

1. Het bewuste artikel van het Gezinsblad begon zo: „In deze tijd van grote kerkelijke moeilijkheden, die ook op de Generale Synode al tot kritieke momenten leidde...”

Het is uit deze woorden zonder meer duidelijk dat het Gezinsblad hier de lezers zegt dat het zal gaan schrijven over de moeilijkheden in **onze** kerken welke o.a. leidden tot wat er op de synode is geschied.

En het is ook zonder meer duidelijk dat het Gezinsblad daaromtrent **voorlichting** zal geven.

2. Dit zal het Gezinsblad doen door ons voor te houden wat ons in het boek Nehe-

mia wordt verhaald. Het schrijft letterlijk: „Wij kunnen ook voor onze dagen veel leren van de strijd — let wel **de strijd**, C.V. — voor afscheiding en wederkeer die het oudtestamentische kerkvolk in de dagen van Ezra en Nehemia heeft moeten voeren”. Men kan en mag volgens deze uitspraak het artikel van het Gezinsblad niet anders opvatten dan als een concrete belichting van de huidige situatie vanuit de geschiedenis van Nehemia.

3. De eerste les die het Gezinsblad vervolgens uit dit hoofdstuk trekt is dat er verootmoediging moet komen bij het volk.

4. Maar daarmee is het onderwijs uit Nehemia nog niet ten einde. In dat boek wordt ons ook voorgehouden dat het volk Gods uit die verootmoediging de kracht moet ontvangen „om de strijd tegen afval en dwaalleer in elke sector van het leven met des te meer energie te voeren”.

5. Tegen wie deze strijd gaat zegt het Gezinsblad duidelijk. Nehemia kreeg namelijk te doen met vertegenwoordigers van het „oecumenisch” syncretisme!

Ik vraag nu: kan en mag men dit artikel van het Gezinsblad nu anders lezen dan zo, dat dit syncretisme **ook nu** de grote vijand der kerk is en dat we ook in **onze eigen kerken** daarmee te doen hebben?

Als dat niet het geval was zou heel dit artikel een slag in de lucht zijn! Het wilde toch voorlichting geven uit Nehemia over **onze** kerkelijke moeilijkheden. Het Gezinsblad hield ons Nehemia toch zeker niet voor om ons te zeggen hoe het er in andere kerken voorstaat?

6. Als vertegenwoordiger van dit syncretisme noemt het Gezinsblad dan o.a. Tobia. Ook wel anderen. En over het ten tonele voeren van die anderen in dit verband zou ook veel te zeggen zijn. Dat ga ik evenwel voorbij. Deze Tobia wordt nu door het Gezinsblad uitgebeeld als iemand „die allerminst als een vijand der Joden beschouwd wil worden. Hij is alleen maar (men lette s.v.p. op deze twee woorden!) een vijand van sommige dwaze, fundamentalistische ideeën en van die verouderde hokjesgeest, die helemaal niet meer past bij de nieuwe tijd...”

Het Gezinsblad hanteert hier een zeer exemplarische Schriftuitleg. Het maakt Tobia immers tot een vertegenwoordiger van het hedendaagse oecumenisme. Dat wijst er weer duidelijk op dat het blad ons in wat in Nehemia wordt verhaald een beeld wil voorhouden van wat in **onze dagen** geschiedt. En dan uiteraard van wat in **onze kerken** aan de hand is. Want daarover wilde het blad schrijven. Het had toch zeker niet de bedoeling ons te zeggen hoe het b.v. in de synodale kerken toegaat?

7. Met verontwaardiging las ik wat het Gezinsblad over deze Tobia schreef. Dat is inderdaad ergerlijk Schriftgebruik.

Van wat ik uit de Schrift over deze bandiet aanhaalde nam het Gezinsblad evenwel **niets** over. En zo **suggereert** het Gezinsblad dat ik „zó maar” de kwalificatie van bandiet en boef in verband met Tobia hanteerde en dat ik ook „zo maar” van ergerlijke verknoeiing van de Schriftgegevens sprak.

Ik zal die Schriftgegevens hier nog eens doorgeven. We vinden over Tobia o.a. 't volgende: Hij was een Ammoniet, maar dan een die met diepe minachting tegelijk een slaaf wordt genoemd (Neh. 2 : 10). Deze Tobia behoort voorts bij de mannen die Nehemia en zijn medestrijders „bespotten en verachten” en tegen Nehemia zeggen: „Wat gaat gij nu doen? Komt gij tegen de koning in opstand?” Ook tegen Tobia zegt Nehemia, dat hij „geen deel noch recht noch gedachtenis in Jeruzalem heeft”. (2 : 19, 20). Het is deze zelfde Tobia die als de muren van Jeruzalem herbouwd worden sarcastisch opmerkt: „Zelfs al bouwen zij: als er een vos op klimt, dan breekt hij de stenen muren af”. (4 : 3). Het is weer deze Tobia die als hij hoort dat de muren van Jeruzalem zich beginnen te sluiten, met anderen zich daaraan ten zeerste ergert en een samenzwering smeedt om tegen Jeruzalem te strijden en daar onheil te stichten (4 : 7). En het is weer diezelfde Tobia die met anderen een slim plan smeedt om Nehemia onschadelijk te maken (6 : 1 v.) Dat wil zeggen: hem door sluipmoord uit de weg te ruimen.

Hoe is het nu in de wereld mogelijk dat het Gezinsblad deze bandiet typeert als iemand „die allerminst als een vijand der Joden beschouwd wil worden. Hij is alleen maar — let wel: **alleen maar** — een vijand van sommige dwaze, fundamentalistische ideeën en van die verouderde hokjes geest, die helemaal niet meer past bij de nieuwe tijd...”

8. Aan het slot zegt het Gezinsblad: „Deze dingen — dus ook van wat omtrent Tobia werd opgemerkt — zijn ook voor ons opgetekend opdat wij daaruit zullen leren hoe men in het huis Gods dient te verkeren”.

9. We vatten wat we vonden zo samen:

a. Het Gezinsblad wilde voorlichting geven over de moeilijkheden, de strijd in **onze** kerken, daarover alleen;

b. Die zag het uitgebeeld in de strijd van Nehemia met de tegenstanders van de reformatie uit die dagen.

c. Deze tegenstanders typeert het met termen die aan de strijd **onzer** dagen ontleend zijn: voorstanders van het oecumenisme, bestrijders van de schotjesgeest enz.

d. Het zegt dat deze dingen voor **ons** zijn opgetekend om daaruit te leren hoe wij in het huis Gods zullen verkeren.

10. En daarom moeten we handhaven dat het geïncrimineerde artikel **suggereert** dat de broeders tegen wie het Gezinsblad zich richtte het beeld vertonen van de tegenstanders van Nehemia.

Over de bedoelingen en gedachten van de schrijver van dit artikel sprak ik niet. Ik had het alleen over dat artikel en over de suggesties die het moest wekken en die het ook inderdaad gewekt heeft.

C.V.

Om der consciëntie wil

Het „Geref. Gezinsblad” van 1 december nam in de Persschouw een stuk over van de hand van ds. J. Kok te Amersfoort. Ds. Kok publiceert daarin uit een vertrouwelijk aan de kerkeraden rondgezonden brief van de synode. Dat hij uit die brief alleen een verklaring van de synodepraeses publiceert en niets van de twaalf broeders maakt zijn stuk partijdig en eenzijdig. Bovendien is het vol van onzakelijke exclamaties. Op één punt is ds. Kok echter wat zakelijker en daar willen we iets van zeggen.

Hij meent dat ten onrechte van gewetensnood bij de twaalf broeders gesproken wordt. Zijn eerste argument daarvoor is dit: het besluit inzake de schorsingswaardigheid van ds. Van der Ziel bracht geen der synodeleden in een zodanige gewetensnood dat het hen dwong te zondigen. „Immers, dit besluit was een uitspraak, een oordeel in een appèl-zaak. De eventuele effectivering van deze uitspraak ligt niet bij de leden der generale synode, doch bij de mindere vergaderingen”. Het is maar goed dat in de kerk de een de ander niet aan zijn geweten kan binden. Want hoe ds. Kok het klaar krijgt om te zeggen: je hoeft niet in gewetensnood te komen als een generale synode iemands schorsing of afzetting ten onrechte bekrachtigt, want dat is alleen maar een „oordeel”, de executie staat aan de mindere vergaderingen, is mij een raadsel. In de wereldse rechtspraak zou dit betekenen: een rechter hoeft geen pijn te hebben over een onrechtmatig vonnis, hij hoeft het toch zelf niet uit te voeren, daar zorgen de daarvoor aangewezen instanties: de gevangenisdirecteur enz. wel voor. Het is de moeite niet waard aan dit argument verder één woord te verspillen. 't Is op zedelijke gronden reeds ten enenmale veroordeeld.

In de tweede plaats komt ds. Kok met een kerkrechtelijk argument. Hij verwijst naar artikel 31 K.O. en vraagt: „Achtten de twaalf broeders het gewraakte besluit strijdig met Gods Woord? Zagen zij het als een dóór verklaringskrachtens art. 31 niet voor vast en bondig te houden! Dan hadden zij toch het volste recht te zeggen, dat zij in de kerkelijke weg op revisie van deze uitspraak zouden aandringen! M.a.w. zij konden binnen het raam der gemaakte afspraken een goed geweten behouden EN hun arbeid ter synode voortzetten”.

Ik heb er mijn verzameling brochures uit de vrijmakingstijd nog eens voor van de zolder gehaald. Ze doen in deze tijd, twintig jaar later, opnieuw goede dienst. Ik vond daar dit: de synode schreef destijds aan de kerken van Amersfoort en Enschede (bij ds. Kok beide goed bekend): het is niet bezwaarlijk dat een kerk kerkrechtelijke bezwaren heeft tegen synodale besluiten, evenmin dat zij deze indient op een volgende synode MAAR „intussen is zulk een kerk gebonden om genoemde besluiten **de facto** als bindend te erkennen”. En aan de kerk van Wezep schreven de heren Meester en Ridderbos namens de synode: „Meent iemand om der consciëntie wil zich er niet aan te kunnen houden, dan mag hij zeker niet tegen zijn consciëntie handelen,

maar moet hij dan tevens ook tot de conclusie komen, dat hij met het kerkverband moet breken”.

De twaalf zeiden: wij achtten het genomen besluit niet in overeenstemming met Gods Woord en daarom kunnen wij onmogelijk met en vanuit dit besluit verder werken in de rest van de zaak Groningen-Zuid. Ds. Kok meent nu: dat kun je wel als je maar zegt dat je in beroep gaat bij een volgende synode. Wordt door dat over-drie-jaar-in-beroep-gaan, het besluit van waaruit je verder moet werken in een bepaalde zaak goed? Kun je dan verder handelen in een tuchtzaak op basis van een besluit dat je verwerpelijk acht naar het Evangelie? Ik dacht dat artikel 31 K.O. met zijn „tenzij” juist de uitlaatklep schiep om te zeggen: broeders, **dat kunnen wij niet en dus moeten wij samen overleggen**. Maar je de facto binden aan een genomen besluit en op basis daarvan verder handelen, alleen met een aankondiging van in-beroep-gaan-over-drie-jaar, is precies waartoe men prof. Schilder en vele anderen twintig jaar geleden wilde dwingen. Ds. Kok moet er ook zijn oude brochures maar eens op nazien of het boek van ds. G. Janssen „De feitelijke toedracht”. (blz. 98, 99).

Enschede

R. H. Bremmer

PERSSCHOUW

Over het uiteenvallen der synode

Onder het opschrift: De Generale Synode te Rotterdam schreef ds. Van Bruggen in het kerkblad van de Geref. Kerk van Assen het volgende artikel:

Het Gereformeerd Gezinsblad van zaterdag 14 november bracht een vage en weinig zeggende „mededeling” van de Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven. Maar al haar vaagheid en onbeduidendheid ten spijt deed deze mededeling wel blijken, dat de vrede ter synode van Rotterdam niet ongeschonden is; en het is begrijpelijk, dat deze mededeling enige onrust verwekte.

Wij noemden „mededeling” vaag. Want wat wil zeggen termen als „een belangrijk aantal” leden? Mogen wij niet weten hoeveel leden er afwezig waren? Maar alleen, die dit „publieke feit” zoals de Synode het zelf noemt bijwoonden weten het wel. Waarom over een „publiek feit” zo diplomatiek vaag gesproken? Dat siert de Synode niet!

Natuurlijk weet ieder te vertellen, hoeveel leden ontbraken en wie dat waren, maar daar gaat het niet over thans.

De mededeling was ook weinig zeggend. Want de gemelde absentie was een „publiek feit” en dat de synode met de zaak „Groningen-Zuid” bezig was, was bekend, zodat het zonder meer voor de hand lag, dat de wegloperij hiermee verband hield. Het enige werkelijke nieuws was de mededeling aan het slot, dat de synode haar arbeid volgende week hoopt voort te zetten.

Maar hoewel deze zin, laatste en misschien ook wel de mededeling was ook weinig zeggend. Want de gemelde absentie was een „publiek feit” en dat de synode met de zaak „Groningen-Zuid” bezig was, was bekend, zodat het zonder meer voor de hand lag, dat de wegloperij hiermee verband hield. Het enige werkelijke nieuws was de mededeling aan het slot, dat de synode haar arbeid volgende week hoopt voort te zetten.

gen. Dit alles is weinig geschikt om onrust weg te nemen.

En dat er zeker onrust is ontstaan valt te begrijpen.

Want het is vreemd en ondoorzichtig, dat een „belangrijk aantal leden” de synode verlaten ná en blijkbaar ten gevolge van een besluit in wat niet anders is dan een particuliere kwestie. Er was geen nieuwe leerbinding vastgesteld, in de kerkenordening geen wijziging aangebracht, er viel slechts een besluit in een verscheidt van de kerkeraad van Groningen-Zuid en haar Dienaar des Woords ds. A. v. d. Ziel. Heel wel mogelijk, dat de heengegane met het dit besluit volledig on-eens waren. Dat kan hun recht zijn en is het, wanneer het besluit inderdaad te verwerpen is. Maar wilden zij geen ogenblik worden aangezien, voor het gevallen besluit ook maar enige verantwoordelijkheid te dragen, dan hadden zij een verklaring kunnen uitgeven, die dit meldt. Doch waaraan zij de moed van weglopen uit hun opdracht, die zij ook aanvaard hadden, ontlenen - ontgaat ons voorlopig.

En wat betekent dit heengaan? Zeggen de mannen zich nu richten tot de roepende kerk van de particuliere synode, die zij vertegenwoordigen? En zullen zij deze synode(n) zeggen, dat zij zijn heengegaan, omdat er geen kerkverband meer kan en mag geëffend met degenen, die thans nog in Comité in Rotterdam voortvergaderen; en dat men geen gemeenschap meer heeft met kerken, die zich daar vertegenwoordigd achten? Of is het de bedoeling, dat men zich door secundi wil laten vervangen? Maar **dat moeten die secundi dan ook maar willen**. Zij moeten pas op te treden als de primi niet meer in staat is hun werk te doen. Doch, dat is mogelijk, waren allen van dat „belangrijk aantal” ziek of onduidelijk?

Vragen en onduidelijkheden genoeg.

Men had van weerszijden dienen te zeggen, dat ons deze bespaard waren gebleven! Doch zoveel is ons wel duidelijk: de broeders, aan wie wij de behartiging onzer generale zaken hadden opgedragen, hebben in Rotterdam de enigheid des geestes niet weten te behouden. Dat is diep beschamend. Het valt te vrezen, dat vooringenomenheid, hoogmoed, zelfhandhaving en partijdigheid, welke zonden onder ons niet schaars zijn, hier ontredender hebben gewerkt. En als dit zo is dan is er voor ons allen reden te meer ons voor den HEERE te verootmoedigen. Want deze zonden, zijn in deze geestelijke arme tijd op een of andere wijze geestelijk.

En voorts: niemand ontruste zich meer dan nodig is. Een gebroken synode is nog geen gebroken gemeenschap der kerken; al word de oefening van die gemeenschap er wel zeer door bemoeilijkt. En het echte kerkelijke leven klopt niet in synoden en zeker niet, waar deze weken aaneen „in comité” gaan en zelfs haar vergaderweek „in comité” aanvangen. Het echte kerkelijke leven klopt in de Gemeenten. Het bestaat ook niet in discussies en besluiten al kan het daardoor gediend (maar ook gestoord) worden. Het bestaat in de betrachtting van de liefde tot God in Christus en tot de broeders, en het wordt genoten in het elkander bijstaan in de goede strijd des geloofs. Daar tone ieder zich trouw en ga elk voort in de roeping, waarin hij geroepen werd. Tot die roeping behoort het gebed voor elkander en daarin ontbeke niet het gebed voor de broeders, die moeilijke en zware zaken hebben te verhandelen om, zo het hun gegeven hebben, het kerkelijke leven daardoor te dienen.

We willen hier vooral aandacht vragen voor wat ds. Van Bruggen in het laatste deel van zijn artikel zegt.

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Heerenveen: J. D. Houtman te Vollenhove-Cadoelen.

Bedankt voor Appingedam-Overschild: Joh. Strating te Alkmaar-Broek op Langendijk.

Kampen. De raad van de Geref. Kerk van Kampen nam het volgende besluit:

De raad van De Gereformeerde Kerk van Kampen heeft kennis genomen van de impasse waarin de generale synode van Rotterdam-Delfshaven geraakte, nadat deze met 14-13 stemmen de schorsingswaardigheid van ds. A. van der Ziel had uitgesproken; voorts van het feit dat dertien broeders niet meer met de overige leden der synode vergaderen. Immers de raad ontving wel een door de brs. D. Deddens en N. Bruin ondertekende informatie over het ter synode gebeurde, maar beschikt niet over de lezing die de andere broeders van dit gebeurde geven.

Het ontbreekt de kerkeraad aan genoegzame gegevens om te beoordelen of het feit dat deze dertien broeders niet meer met de andere leden der synode samenkomen gevolg is van hun vrijwillig heengaan, dan wel van een mogelijk ander feit, n.l. dat zij werden heengezonden.

Wel staat voor de kerkeraad vast dat voor de

tijd, waarin deze dertien broeders niet deelnemen aan de verg. D. Deddens, die thans nog onder leiding van ds. D. Deddens, die Rotterdam-Delfshaven gehouden worden, deze niet de wettige synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland zijn, en dat al hetgeen daar besloten is, door deze kerken.

De kerkeraad is van oordeel:

1. dat reeds het feit zelve dat in bovengenoemde zaak een beslissing viel met 14 tegen 13 stemmen de synode had moeten nopen tot nader beraad. In een ernstige aangelegenheid als de schorsing van een dienaar des Woords dient een synode niet door overstemming doch door overeenstemming tot een oplossing te komen en bij gebrek aan genoegzame eenparigheid uit te spreken, dat zij niet in staat is zulk een zaak af te doen;
2. dat bij de beoordeling van de vraag hoe de synode kwam tot een stemming over de schorsingswaardigheid van ds. A. van der Ziel een onderzoek niet zal kunnen uitblijven naar de werkmethode der synode in de onderhavige zaak °);
3. dat aan de afgevaardigden van het ressort zo spoedig mogelijk gelegenheid van het ressort te worden gegeven verslag uit te brengen en verantwoording af te leggen aan hun lastgeefsters, te weten de kerken van het ressort in particuliere synode bijeen;
4. dat de samen te roepen particuliere synode dient te overwegen of haar afgevaardigden te zamen met de overigen van de dertien alsnog een poging te hebben ondernemen om met de te Rotterdam-Delfshaven vergaderende broeders tot overeenstemming te komen over de vraag wat na de gevallen beslissing dient te geschieden;
5. dat indien het onder 3 genoemde onmogelijk machtaut der afgevaardigden dient terug te nemen;
6. dat indien het sub 4 genoemde de particuliere synode besloten wordt, zij daarvan mededeling doe aan de te Rotterdam-Delfshaven vergaderende broeders, alsmede dat zij hetter uit te spreken dat deze vergadering te Rotterdam-Delfshaven heeft opgehouden de wettige synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te zijn;
7. dat in dat geval de particuliere synode aan de praeses der nog niet ordelijk gesloten generale synode dient te verzoeken alle afgevaardigden nog eenmaal op te roepen voor een zitting der synode, ter afdoening van de volgende punten:
 - a. de aanwijzing van een roepende kerk voor de volgende generale synode,
 - b. de opstelling van een mededeling aan de kerken dat de generale synode buiten staat is het agendum af te handelen,
 - c. de sluiting der synode.

De raad van De Gereformeerde Kerk van Classis verzoekt aan de thans samengeropen classis:

1. bovenstaande oordelen tot de harte te maken;
2. de aangewezen roepende kerk voor de eerstvolgende particuliere synode te vragen deze synode onverwijld bijeen te roepen;
3. aan de onverwijld bijeen te stellen te doen, die uit bovengenoemde oordelen voortvloeien.

Ds. J. D. Janse.

Na een verblijf van vier en een half jaar nam Ds. J. D. Janse op zondag 22 november afscheid van de gemeenten Opende en Surhuisterveen wegens vertrek naar Marknesse (N.O.P.). In een tweetal dienstdiensten hield Ds. Janse een afscheidspreek over Hebr. 12 : 28 en 29. De scheidende predikant werd toegesproken door woordvoerders van kerkeraad, genabuurd kerken en classis.

Ds. G. Mulders.

Na een verblijf van 10 jaar vertrok Ds. G. Mulders van Ulrum naar Murmerwoude. In de afscheidsdienst te Ulrum op 22 november preekte Ds. Mulders over Openb. 3 : 11. Verschillende sprekers voerden namens kerkeraad, genabuurd kerken, classis en het college van B. en W. het woord. De volgende avond nam men in intieme kring van Ds. Mulders en zijn echtgenote afscheid, waarbij een bandrecorder werd aangeboden.

Ds. M. van Beveren.

Wegens vertrek naar Fergus-Guelph (Canada) nam Ds. M. van Beveren na een arbeidsperiode van zeven en een half jaar afscheid van de gemeente Vrouwenpolder. In de afscheidsdienst op 22 november preekte Ds. van Beveren over 2 Cor. 1 : 20. Ds. S. Braaksma vertegenwoordigde de classis. De volgende avond riepen kerkeraad en gemeente Ds. en Mevr. van Beveren een hartelijk vaarwel toe.

Ds. B. de Vos.

Zondag 15 november deed Ds. B. de Vos, gekomen van Bruchterveld, na bevestiging door Ds. M. K. Drost van Mariëbrede met een preek over 1 Tim. 3 : 14-15 intrede bij de kerk van Ten Boer met een preek over Rom. 1 : 16, 17. Woordvoerders van kerkeraad, genabuurd kerk en classis, alsmede van B. en W. verwelkomden de nieuwe predikant.

Ds. J. P. Unger.

De kerkeraad van Lemele-Lemelerveld bemerkt in het verlenen. Ds. Unger, die 67 jaar oud is, aanvaardde het ambt van predikant in de kerk van Bruinisse op 7 december 1930. Sinds 13 okt. 1946 dient hij de kerk van Lemele-Lemelerveld.

Zending op Curaçao.

De kerkeraad van Rijnsburg heeft aan de met hem in de zending samenwerkende kerken een overzicht gezonden van een gehouden enquête over de samenwerking in de voorgenomen zending op Curaçao. De kerkeraad constateert, dat een redelijke basis aanwezig is om met het zendingswerk te starten. Op 9 december zal met de kerken, die samenwerken in de zending in Brazilië (met Assen als zending kerk), nader over de samenwerking worden overlegd.

Hoogkerk.

In een feestelijke samenkomst nam de gemeente van Hoogkerk een nieuw verenigingsgebouw in gebruik, dat de naam 't Anker draagt. De voorzitter van de Bouwcommissie, dr. J. v. d. Voorzitter, gaf een overzicht van de voorgeschiedenis van de bouw. Een rij van sprekers en spreeksters namens de verenigingen, lieten hun woorden van fraaie cadeaux voor de aankleding en inrichting van het gebouw vergezeld gaan. Ook de firmanten, die de bouw voor hun rekening namen, boden geschenken aan. De pastor loci, Ds. F. Mul, hield een toespraak, waarin hij de betekenis van de naam van het gebouw belichtte. Orgel- en trompetmuziek brachten prettige afwisseling.

Ds. G. Staal.

Maandag 30 november herdacht Ds. G. Staal, ziekenthuishulp-predikant te Groningen, zijn 40-jarig ambtsjubileum. Ds. Staal diende de kerken van Culemborg en Drachten.

Verzoeken om buitengewone vergaderingen van classis en particuliere synodes.

In verband met de huidige moeilijkheden rondom de Generale Synode werden door verschillende kerken verzoeken om buitengewone vergaderingen van classis en particuliere synoden aanhangig gemaakt. De kerken van Lisse en Haarlem verzochten om de bijeenroeping van de P.S. van resp. Zuid- en Noord-Holland; die van Amstelveen en van Enschede-Noord om de uitschrijving van een extra vergadering van resp. de classis Amsterdam en Enschede.

De classis Amersfoort kwam op deze vergadering bijeen en benoemde afgevaardigden voor een extra P.S. van Utrecht.

BERICHT :

Het Bestuur van de Vereniging van Gereformeerde Studenten te Rotterdam (V.G.S.R.) deelt mede, dat het zich op 11 november als volgt heeft samengesteld:

am J. L. Joosse, praeses,
am H. Blokland, ab-actis,
am J. J. Otten, secretaris.

Het ab-actiaat is gevestigd: Maaskade 176 d, Rotterdam-1.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

De senaat van de Theologische Hogeschool deelt mede, dat hij een openbare academische samenkomst heeft uitgeschreven op maandag 7 december 1964, in welke prof. dr L. Doekes, na het uitspreken van een rede, het rectoraat zal overdragen aan prof. H. J. Schilder.

De samenkomst wordt belegd in de aula der Hogeschool, Broedeweg 15 te Kampen; het belangstellenden worden verzocht uiterlijk 19.15 uur (kwart over zeven) aanwezig te zijn.

Voor de senaat,
C. Veenhof, h.t. secretaris.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Verkoopdag Ede.

Woensdag 11 november was er verkoopdag te Ede. Ik ben er ook heengetogen. De eerste aanblik maakte een overtuigende indruk. Het was er gezellig druk en het droeg allemaal een haast feestelijk karakter. Er waren bezoekers uit Amersfoort, Arnhem, Breukelen, Oosterbeek, Utrecht, Wageningen en Wezep en misschien

nog wel uit andere plaatsen. Naarmate de dag vreedeliker nam de spanning toe. Wat zou het uiteindelijke resultaat zijn? Wanneer ik goed ben ingelicht heeft men, na het bekend worden ervan, met elkaar een rondodans gemaakt. Opgezet om een f 500,— bij elkaar te maken is het geworden een bedrag van rond f 3.100,— netto.

Bij dit bedrag is de opbrengst van de Axelse pop inbegrepen. Voor f 151,— heeft zij een nieuwe eigenaar gekregen. De meesters zullen met dit resultaat ongetwijfeld zeer tevreden zijn. Wij zijn het met haar.

Wie volgt?

Wie volgt het voorbeeld van Ede?

Wij moeten nu verder. Er liggen nog heel wat artikelen op verkoop te wachten. Denk vooral niet, dat dit maar overschotjes zijn. Er is nog heel wat bij om van te watertanden. Dit moet van de hand. Welke vereniging of welk damescomité heeft er belangstelling voor? Wat over is vormt een goede basis voor een plaatselijk te organiseren verkoopdag. Elke serieuze belangstellende zullen wij gaarne en overzacht belang van wat wij kunnen bieden. Voorwaarde onzerzijds is: de opbrengst komt ten goede van het kindertehuis.

Laten we op het bureau van de Stichting spoedig iets van U horen?

Prikkaartenactie.

De herfstvakantie is voorbij en dus is het tijd voor het opmaken van het resultaat van de prikkaartenactie. Vooraf een opmerking: wat jammer, dat zo weinig scholen hebben meegedaan. Oordeelt U zelf maar. De leerlingen van de Dr. M. B. van 't Veerschool te Amsterdam hebben het voor ons voorstelbare bedrag van f 1.274,96 bijeen geprikt. Enthousiast zijn de kinderen ruim een week bezig geweest in Amsterdam, Haarlem, Zandvoort, IJmuiden en Zaandam. Er is hard gewerkt. De kinderen hielden onderling een wedstrijd wie de meeste had.

Dan is verder de uitslag bekend van Zuidhorn. Daar is het geworden f 276,05, van de jeugd van Zuidhorn mochten al eerder giften worden ontvangen, zodat ik maar zeg: Jongens en meisjes, dit was weer reuze.

Wat doen nu de scholen, welke nu nimmer van zich lieten horen? De Kerstvakantie is in aantocht. Grijpt deze kans aan. De ervaring heeft geleerd, dat de kinderen de prikkaartenactie als een feest beleven. Mogen wij spoedig van U een verzoek om een aantal prikkaarten ontvangen?

Alle giften

kunnen we ditmaal niet verantwoorden. We noemen: opbrengst consumptie gemeentevergadering te Amstelveen f 39,31; collecte Ring-Kring Zwijndrecht e.o. f 56,—; „Opperdienst" (ik wil steeds lezen „oppasdienst") Groningen-Zuid f 100,—; Geref. Bijbelstudiekring Curaçao: voor het tehuis f 53,— een enkelvoudig bedrag voor het normale werk; en tot slot Rika Berghuis, die ons alweer 150 stuivers stuurde. Hartelijk dank.

Hanengekraai?

Een engelsman zegt ergens, dat de mens, die een engelsman te wagen en te degen gelijk is aan „een haan, die in eigen mest staat te kraaien".

Wanneer echter een groepsleider, werkzaam in een z.g. christelijke inrichting, schrijft: „Het geestelijk leven is hier puur vrijzinnig. De zondag wordt hoofdzakelijk besteed aan ontspanning, zoals dans en voetbal. In het geheel genomen is de nood naar een eigen tehuis zeer groot. Elke dag is te lang om te wachten", dan is dit geen ik-weet-het-beter-kritiek. Uit ervaring weet ik, dat hij niet overdrijft. De nood is groot. Aan ons daarom de opdracht onze kinderen een eigen tehuis te geven waarop zij recht hebben, doch daarbij vermijndend de opzichte van een-in-zijn-mest-kraaiende-haan. Onze basis is alleen die van Matth. 25 : 35-46, zoals de kinderen van Zuidhorn bij hun gift aangeven.

Maandag 16 november.

Al vroeg gaat de telefoon. Een meelevende zuster merkt op: „Juist nu wil ik een aktie gaan ondernemen om spoedig de vereiste bouwsom bijeen te brengen". U zult haar hopenlijk verstaan, evenals mij, wanneer ik voor ditmaal besluit met:

„Oorlof mijn arme schapen
Die zijt in grote nood.
Uw herder zal niet slapen,
Zijn goedheid is zeer groot".

Laten we elkaar begripen en blijmoedig medewerken aan de aktie voor een eigen kindertehuis.

Verantwoording:

Ontvangen over de laatste veertien dagen
van de kerken f 759,80
van particulieren f 7.318,61

Collecten en giften ontvangen wij gaarne op onze postrekening t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.